

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΤΑ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

8.1 ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ο τρόπος οργάνωσης και άσκησης της κρατικής εξουσίας.

Πολίτευμα → πολίτης (αυτός που ασχολείται με την πόλη, δηλαδή με τα κοινά ζητήματα)

Εξουσία → η δυνατότητα επιβολής της θέλησης κάποιου σε κάποιον άλλον

ΕΙΔΗ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΩΝ:

- 1) **Μοναρχικά:** α) όλες οι εξουσίες συγκεντρώνονται στο πρόσωπο του μονάρχη (**απόλυτη μοναρχία**) ή β) περιορίζονται από την ύπαρξη ενός Συντάγματος (**Συνταγματική μοναρχία**).
- 2) **Ολιγαρχικά:** η εξουσία ασκείται από περιορισμένο αριθμό προσώπων. Σήμερα εμφανίζονται συνήθως με τη μορφή **των στρατιωτικών δικτατοριών**.
- 3) **Δημοκρατικά:** πηγή εξουσίας και ανώτατο όργανο της Πολιτείας είναι **ο λαός**.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Το πολίτευμα όπου ο λαός αποφασίζει είτε ο ίδιος (**άμεσα**), είτε με τους αντιπροσώπους του (**έμμεσα**), για την επίλυση των προβλημάτων του, με βάση την αρχή της πλειοψηφίας.

Δύο είδη δημοκρατίας:

- 1) **Άμεση ή συμμετοχική δημοκρατία:** ο λαός ασκεί άμεσα και απευθείας την εξουσία
- 2) **Αντιπροσωπευτική δημοκρατία:** πηγή εξουσίας είναι ο λαός, ο οποίος όμως ασκεί την εξουσία μέσω **των αντιπροσώπων του, των βουλευτών**.

Στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία διακρίνουμε:

- **Βασιλευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία:** Η κυβέρνηση που εκλέγεται από το λαό παίρνει τις πολιτικές αποφάσεις. Ο βασιλιάς είναι ο αρχηγός του κράτους με συμβολικό ρόλο, ενώ πολιτικά είναι ανεύθυνος, δηλαδή δεν έχει ουσιαστικές πολιτικές αρμοδιότητες (πχ Μ. Βρετανία)
- **Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία:** η εκλεγμένη από το λαό κυβέρνηση παίρνει τις πολιτικές αποφάσεις. Αρχηγός του κράτους είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, είναι αιρετός, εκλέγεται δηλαδή από τη Βουλή και δεν έχει και αυτός ουσιαστικές πολιτικές αρμοδιότητες.
- **Προεδρική Δημοκρατία:** Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι και αρχηγός του κράτους και Πρόεδρος της Κυβέρνησης, η οποία δεν εκλέγεται από το λαό αλλά σχηματίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται είτε άμεσα από το λαό είτε από ειδικό σώμα εκλεκτόρων και διαθέτει ουσιαστικές πολιτικές αρμοδιότητες (πχ Η.Π.Α.)

8.2 ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία

(ανάλυση)

Δημοκρατία → όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό, υπάρχουν για αυτόν και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα (αρχή της λαϊκής κυριαρχίας)

Προεδρευόμενη → αρχηγός του κράτους είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ένας Έλληνας πολίτης που εκλέγεται από το Κοινοβούλιο (Βουλή)

Κοινοβουλευτική → ο λαός ασκεί την εξουσία μέσα από τους αντιπροσώπους του (Βουλευτές) στο Κοινοβούλιο, από το οποίο προέρχεται η Κυβέρνηση, η οποία κυβερνά τη χώρα και εκλέγεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

8.3 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Βασικά χαρακτηριστικά Συντάγματος

Α) [Ορισμός] Ο θεμελιώδης νόμος της Πολιτείας: ο ανώτερος από όλους τους νόμους. Αυτό σημαίνει, ότι όλοι οι νόμοι της Πολιτείας πρέπει να στηρίζονται στο Σύνταγμα, π.χ. η ισότητα των δύο φύλων κατοχυρώθηκε στο Σύνταγμα του 1975. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την αλλαγή του Οικογενειακού και Εργατικού Δικαίου της χώρας μας, που κατοχυρώνουν πια την ισότιμη θέση της γυναίκας στην οικογένεια και την εργασία.

Β) Ρυθμίζει την οργάνωση και τη λειτουργία της κρατικής εξουσίας, προσδιορίζοντας επακριβώς τα όρια των αρμοδιοτήτων των κρατικών οργάνων ώστε να παρεμποδίζονται τυχόν αυθαιρεσίες σε βάρος των πολιτών.

Γ) Κατοχυρώνει τα δικαιώματα των πολιτών και καθορίζει τις βασικές υποχρεώσεις τους.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΩΝ

Ήπια Συντάγματα: μπορούν να αναθεωρηθούν (αλλάξουν) ή να καταργηθούν

εύκολα.

Αυστηρά Συντάγματα: είτε δεν μπορούν να αναθεωρηθούν, είτε αναθεωρούνται κάτω από ιδιαίτερες προϋποθέσεις (ευρύτερη συναίνεση των πολιτικών δυνάμεων, ειδική, χρονοβόρα διαδικασία)- ΕΛΛΑΔΑ

8.4 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ

Έννοια: πηγή όλων των εξουσιών είναι ο λαός - «όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το Λαό και ασκούνται υπέρ αυτού και του έθνους» (άρθρο 1 Συντάγματος).

Η λαϊκή κυριαρχία στηρίζεται στην ελευθερία και την ισότητα των πολιτών. Οι αξίες αυτές ορίζονται ως θεμελιακές και αδιαπραγμάτευτες. Γι' αυτό το λόγο το άρθρο 1 του Συντάγματός μας που κατοχυρώνει τη λαϊκή κυριαρχία **σαν «θεμέλιο του πολιτεύματός μας» δεν αναθεωρείται.**